

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. An Filius Dei terminet & sustentet immediatè naturam humanam per aliquid absolutum & essentielle. An per suam rationem relatiuam & personalem? Quod alij DD. sic proponunt: Quæ sit ratio formalis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

7
Quidam
consens
Angelos
assumpsisse
vera cor-
pora.

Probat *Quartò*, Multi viri eruditissimi sentiunt re ipsa quosdam Angelos fuisse incarnatos: ergo signum est hoc non inuolueri contradictorium. Antecedens patet, Nam Tertull. lib. de carne Christi, & lib. 3. contra Marcionem & alibi, dicit Angelos veram carnem assumpsisse, cum apparuerunt Abraham: & inde probat possibilem fuisse Incarnationem Verbi in verà carne. Origenes existimavit Malachiam fuisse Angelum incarnatum, vt refert Hieron. præfatione in Malachiam: nec tamen id refutat tamquam impossibile. Idem D. Hieronymus in primum caput Aggæi sub finem ait: *Quidam putant Ioannem Baptistam & Malachiam, (qui interpretatur Angelus Domini) & Aggæum fuisse Angelos, & dispensatione Dei assumpsisse humana corpora: nec mirum hoc de Angelis credi; cum pro salute nostrâ, etiam Filius Dei humanum corpus assumpsit.* Idem in caput 7. Danielis in illud: *Considerabam cornua*, dicit quosdã existimasse Antichristum fore diabolum, scilicet incarnatum; quod videtur insinuare Theodoretus in Epitome diuinorum decretorum cap. de Antichristo, & indicat Cõmentarius D. Ambrosij 2. ad Thessal. 2. quamquam reuerà nihil cogat hos duos Patres sic intelligere: solum enim dicunt Antichristum fore organum diaboli, in quo re ipsa & corporaliter fit diabolus habiturus, & omnem vim suam exerturus.

ARTICVLVS II.

Virum natura diuina conueniat assumere naturam creatam?

Respondetur Primò, Natura diuina potest dici secundariò & mediatè assumpsisse naturam humanam. Secundò, Filius immediatè & propriissimè. Tertiò, Pater & Spiritus S. nullo modo.

Ad Assumptionem
duo requi-
sita.

Prima & secunda pars probatur, Quia ad assumptionem duo requiruntur, scilicet vt assumens sit principiu, & vt sit terminus assumptionis; assumere enim est ad se sumere; atqui natura diuina est principiu assumptionis, scil. principiu quo, sicut & omnis operationis in exteriora; quia eius virtute diuina personæ omnia operantur. Item, est quodammodo principiu quod, ratione idètitatis cum persona. Est etiam terminus assumptionis, non ratione sui, sed ratione idètitatis cum persona Verbi: ergo natura diuina sumpsit humanam mediatè (quomodo intelligendi Patres quando dicunt naturam diuinam esse incarnatam) Filius autem immediatè & propriissimè; tam ex parte principij, quam ex parte termini.

Tertia pars probatur, Quia etsi Pater & Spiritus S. fuerit principiu assumptionis, non tamen villo modo fuerunt terminus: quia nec per se, nec ratione idètitatis cum Filio; quia re ipsa à Filio distinguuntur. Sed est

D V B I V M.

An Filius Dei terminet & sustentet immediatè naturam humanam per aliquid absolutum & essenziale, An per suam rationem relatiuam & personalem? Quod alij Doctores sic proponunt: Quæ sit ratio formalis terminandi humanam naturam?

Sententia
Durandi.

Sunt due præcipue sententiæ. Prior est Durandi, Filium terminare & sustentare natura-

humanam primò & immediatè ratione cuiusdam perfectionis essentialis, nempe ratione subsistentiæ communis, qua primò & per se subsistit hic Deus: quare prius & immediatius factam esse vnionem ad naturam, quam ad personam. Nò tamen Durandus cogeretur fateri Patrem & Spiritum S. esse incarnatos; addit hanc vnionem non sufficere, vt aliqua persona dicatur per eam incarnata, sed tantummodò natura: quare præter hanc requiri aliam quandam cum ipsa Filij proprietate, ratione cuius ipse duntaxat, non Pater, non Spiritus sanctus dicitur factus homo.

Thomista
parum ab
eo differit.

Ab hac sententiâ parum differt illa Thomistarum, qui dicunt humanam naturam per subsistentiam relatiuam Verbi subsistere; carere tamè existentia creatâ, sed existere per existentiam absolutam diuinitatis. Nam hæc existentia, reuerà est subsistentia Durandi communis toti Trinitati; quam nos etiam cum communiori sententiâ Doctorum in Deo ponimus.

Alterâ sententiâ est communior & verior, Filium Dei humanam naturam terminare tantummodò per suam proprietatè relatiuam. Pro qua

10

Dico Primò, Id quod immediatè assumit & simul terminat humanam naturam, est tantum Filius Dei; non Pater, nec Spiritus S. Est fide tenenda, vt patet ex Scripturis & Concilij supra allatis qu. 2. art. 2.

Solus filius
terminat
naturam
humanam.

Dico Secundò, Id per quod Verbum diuinum immediatè terminat & sustentat naturam humanam, non potest esse aliqua perfectio absoluta, seu essentialis; quod sit commune toti Trinitati. Est communior sententiâ Theologorum in 3. dist. 1. vel 5. Scotus dist. 1. q. 5. & dist. 5. q. 1. & 2. Ibidè Bonauentura, Gabriel, Paludanus, & Richardus. Alexander Halensis 3. p. q. 4. memb. 1.

11
Non tamen
per aliquid
absolutum
commune
Trinitati.

Probat *Primò*, Ex Concilio Toletano VI. & XI. vtrobique cap. 1. in confessione fidei: *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate personæ, non in unitate nature*, id est, inquit, in eo quod propriam est Filij, non quod commune est Trinitati.

Probat *Secundò*, Quia alioqui Pater & Spiritus sanctus erunt homo per hanc vnionem.

12

Quod Confirmatur Primò, Quia si Verbum diuinum terminet immediatè naturam humanam per quid absolutum: ergo hæc vnio erit facta immediatè ad aliquid commune tribus personis (quod etiam fateretur Durandus:) ergo tres personæ æquè terminabunt naturam humanam per istam communem subsistentiam. Nam effectus tunc est communis, quando ratio causandi est communis: atqui ratio terminandi hic est communis, nempe communis subsistentia: ergo terminare & sustentare est commune tribus personis. Sicut si tres lineæ concurrant in vno punctum, & vna ex illis ratione illius puncti tangat aliquam superficiem; omnes illæ lineæ ratione illius puncti tangent eandem: pari modo, cum omnes tres personæ concurrant in vnâ subsistentiam communem, si Filius ratione illius, humanam naturam terminet; etiam Pater & Spiritus S. eandem terminabunt. Quod etiam alio simili potest probari: Pater, & Filius, & Spiritus S. idèo dicuntur vnus creator, quia ratio creandi est communis; scilicet potentia: ergo etiam quilibet ex illis verè sustentabit, terminabit, & assumet naturam humanam: quia ratio sustentandi, terminandi, assumendi, est communis.

Alioquin
Pater &
Spiritus S.
esset homo.

à simili.

Confirma-

Confirmatur Secundò, Iuxta hanc sententiam, hic Deus communis tribus personis, per se primò fit homo: atqui, Pater est hic Deus: ergo fit homo: quidquid enim convenit huic Deo, vt est communis tribus, conuenit etiã tribus personis.

13
Responso
Durandi.

Refellitur.

Respondet Durandus, Non sufficere hanc vnionem cum subsistentiã communi vt persona dicatur homò, sed vltius requiri aliam vnionem humanę nature cum personalitate illius personę. Sed contrã, Primò, Nec Patres, nec Concilia mentionem faciunt duplicis illius vnionis, nec alterius meminerunt, quã vnionis in subsistentiã: ergo non sine temeritate in tanto mysterio confingitur. Deinde, Ex hac responsione Durandi, tantũ sequitur Filium pluribus modis nature humanę vnitum, quã Patrem; & ideo magis perfectè esse hominem: non tamen efficitur quin etiã Pater sit verus homo, & in humanã naturã subsistat: quod tandem quaest. 4. concedit, admittens quod Pater in quantum Deus, sit homo. Quę locutio est omnino inaudita Veneribus; & ex eã sequitur, simpliciter & absolute Patrem dicendum esse hominem. Quia illud, in quantum Deus, non diminuit; sed solum designat rationem, ad quam immediatè est facta vnio; quę nimirum est Deitas, seu subsistentia essentialis.

Probatur Tertio, In Filio est aliquid proprium & personale, quod potest esse immediata ratio terminandi naturam humanam: nam prater subsistentiam absolutam, est subsistentia relatiua, vt ostensum est in Tractatu de Trinitate: ergo hæc est proxima ratio terminandi; non autè quid absolutum, & commune. Patet Consequentia; Quia hæc vnio facta est in naturã humanã, ad supplendam subsistentiam personalem: ergo hæc sola debebat illi communicari.

14
Sed terminat per proprietatem relatiuam.

Dico Tertio, Verbum diuinum immediatè terminat & sustentat naturã humanam per suam proprietatem relatiuam & personalem, quę est filiatio diuina, per quam præcisè constituitur persona Filij. Est certa, nec potest sine temeritate negari: cum enim hæc vnio non fiat immediatè in aliquo absoluto, necesse est vt fiat in aliquo relatiuo: quidquid enim est in Deo, est absolutum, vel relatiuum.

15
1. Obiect. ab identitate personalitatis essentialis.

Refellitur.

Dices Primò, Inter personalitatem Verbi & essentiam, nulla est distinctio in re: ergo, si personalitas Verbi est ratio terminandi humanam naturam, etiã essentia.

Respondeo Negando Consequentiam: Est enim Verbum sit res simplicissima; tamen ratione suã eminentiã continet virtute & formaliter rationem absolutam & relatiuam; ita tamen vt virtute sint distinctę. Quò fit, vt possit aliquid facere vel terminare per vnã rationem, quod non præstat per alteram. Sicut ipsum Verbum constituitur in esse personali, non per rationem absolutam, sed relatiuam. Et Pater communicat Filio & Spiritui sancto suam essentiam, omnemq; perfectionem absolutam; non tamen suam proprietatem relatiuam. Denique omnes tres personę operantur ad extra per essentiã quę ipsis est ratio agendi, non autem per relationes: ergo nihil mirum si Verbum possit terminare humanam naturam immediatè per suam proprietatem personalem, ita tamen vt non per essentiam. Sed contrã obijciunt: Est in Trinitate possint absoluta concipi

Refellitur.

sine relatiuis, eò quòd non includant hæc essentialiter: tamen relatiua non possunt concipi sine perfectionibus absolutis; quia in suo conceptu includunt essentiã: ergo ratio non potest esse ratio terminandi, nisi etiã terminet essentia. Respondet deo, Est relatio personalis non possit ita præcisè concipi, quin in ea intrinsecè includatur, & veluti imbibita sit essentia diuina ob eius immensitatem, quã quidquid est in ipsa, sibi identificat: (sicut nullus modus entis potest ita præcisè concipi, quin in eo ratio formalis entis includatur ob eius transcendentiã) tamen vnio non fit immediatè ad essentiam, sed ad relationem; quia relatio aliquid addit nudę essentiã (sicut modus entis aliquid addit rationi formali entis) habent enim se vt includens & inclusum: essentia enim in ipsa relatione quodammodo modificatur, ita vt inadæquatum conceptum habeat: sicut ratio entis in inferioribus, quamuis non omninò similiter.

Soluitur.

Dices Secundò, Essentia cõmunis vt est in Patre, est ratio generandi, non autem vt est in Filio: ergo subsistentia cõmunis vt est in Filio, poterit esse ratio terminandi & sustentandi naturã humanam; quamuis non sustentet eam, vt est in Patre.

16

Respondeo Primò, Hoc argumentum nullam vim habet pro sententiã Durandi, qui vult subsistentiam communem, secundum se, & vt est communis tribus, esse humanę nature vnitam.

2. Obiect. ab essentia communi ad subsistentiam communem.

Respondeo Secundò, Esse disparẽ rationem; quia generare est actus notionalis, quo producitur persona diuina: vnde in suo conceptu intrinsecè includit, vt sit in persona, quę origine est prior personã productã. Et ob hanc causã postulat esse in Patre. Terminare autem non est actus notionalis, sed veluti actus formalis respectu creature: vnde vt subsistentia cõmunis sit ratio terminandi & sustentandi naturam creatam, nõ magis postulat esse in Filio, quã in Patre. Nã cum respiciat creaturã, supponit omnes diuinas personas: quare non magis postulat esse in vnã quã in aliã, vt terminet aut sustentet creaturã. Sed si ipsa sit per se immediata ratio sustentandi, vt vult Durandus, sustentabit vt est in omnibus.

Refellitur a disparitate rationis.

Dices Tertio, Ratio terminandi debet eminenter continere propriã personalitatẽ humanę nature: atqui Verbum non continet hanc eminenter per suam proprietatem personalem, sed per essentiam: ergo essentia est ratio terminandi, non autem proprietas personalis.

17

Respondeo, Scotus dist. 1. quaest. 4. negat requiri hanc continentiam eminentem; quia censet relationem Filij non continere perfectionem infinitam, Alioqui, ait, deesset Patri aliqua perfectio infinita: imò existimat eam secundum se nullam dicere perfectionem, & sic esse rationem terminandi. Caietanus verd reiectã sententia Scoti, vult hęc esse quandam eminentem continentiam, sed ita se explicat, vt ferè incidat in sententiam Durandi. Quare dicendum est, essentiam diuinam continere omnes personalitates creatas eminenter, idque & vi terminandi, & vi easdem producendi: personalitas autem diuina continet eas eminenter, non quidem vi causandi illas, sed quia continet omnem vim terminandi; nam potest omnem naturã terminare & sustentare, quã personalitate creata terminatur; adeò vt quidquid perfectionis est in omni personalitate creata, sit collectim in personalitate diuinã.

3. Obiect. Quod vis terminandi humanã naturam non continentur eminenter in personalitate Verbi.

Solutio Scoti.

Caietani.

Verior solutio.

Aduerte tamen, ad terminandam existentiam alterius naturæ, non esse per se necessarium, vt id quod terminat, contineat eminenter rationem hypostaticam illius naturæ propriam; vt patet ex dictis Art. 1. Dub. 2. huius Quæst. & probat Scotus dist. 1. quæst. 4. Per accidens tamen id potest esse necessarium: quia videlicet nulla personalitas creata potest vniri alteri naturæ, sed increata & infinita.

18
Responso
ad argu-
mentum
Durandi.

Ad Argumenta Durandi facile est respondere: Nam ad primum, Supponit esse vnã tantum in Deo subsistentiam, eamque absolutam & essentialem: hoc enim falsum est, nam præter illam sunt tres relatiuè realiter distincte, quibus constituuntur personæ; vt ostensum est in prima parte quæst. 30. art. 1. Ad secundum, Concedo personam Christi esse personam diuersæ speciei, atque adeo esse analogicè personam cum persona creata: non tamen ideò Christus est analogicè homo; quia personalitas non est de natura hominis.

Trin confes-
saria.

Ex dictis intelligitur, Primò: Etsi quæuis persona diuina potuerit humanam naturam terminare, solam tamen Filij personam reipsa terminare. Secundò intelligitur, Cur in hac vnione vna persona vnatur sine aliâ: in omni autem aliâ vnione Dei cum creaturâ, vna persona nõ possit sine aliâ vniri: vt in vnione per gratiam, per visionem beatificam, per modum agentis cum instrumento &c. Cum enim omnes aliæ vniones sint accidentarie, & fiant mediantibus accidentibus; necesse est Deum concurrere ad illas effectiuè, quod est commune tribus personis, & nullum accidens est quod respiciat dumtaxat vnã personam. In visione etiã, est specialis ratio: cum enim personæ diuinæ sint relatiuæ, vna sine altera cognosci nequit: nam ordo ad correlatiuum, est de intima ratione relatiui. Tertiò intelligitur, Patrem & Spiritum sanctum nullo modo fuisse vnitos humanitati assumptæ; quia ratio terminandi est in solo Filio. Neque refert quod diuinitas aliquo modo carni sit vnita, quæ Patri & Spiritui sancto identificatur; quia mediã tantum vnita est, & veluti in quodam tertio, in quo tertio aliæ personæ non conueniunt. Sicut, etsi natura diuina identificetur Filio, non tamen ideò Pater & Spiritus sanctus identificantur.

Cur potius
vna perso-
na vnita
tur sine
aliâ per
vnionem
hypostati-
cam, quàm
per gra-
tiam.

19
Pater &
Spiritus
sanctus
singulari-
ter sunt in
Christo
hominis.

Concedendum tamen est Patrem & Spiritum sanctum singulari & proprio quodam modo esse in hoc homine, quo nõ sunt in alijs rebus creatis; idque dupliciter. Primò, Quatenus Deus dicitur esse singulari modo, vbi singulari modo operatur: atqui tota Trinitas operata est & etiamnum operatur vnionem hypostaticam. Secundò, Quatenus diuinæ personæ sunt in se inuicem per quãdam *περιχώσιν*, vt ait Damasc. lib. 1. cap. 11. id est, mutuam continentiam & comprehensionem, idque ratione vnus essentia. Vnde cum Pater & Spiritus sanctus sint in Filio, & Filij peculiari modo sit in hac carne ex vi vnionis; etiam Pater & Spiritus sanctus, ex vi eiusdem vnionis, singulari quodam modo in hac carne erunt: adeo vt si non essent antea in illâ per essentiam, ex vi vnionis inciperent in eâ existere. Idem dicendum est de Eucharistiã, nam ex vi vnionis, Verbum comitatur carnem: Pater autem & Spiritus sanctus comitantur ipsum Verbum ratione mutæ existentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum abstracta per intellectum
personalitate, natura diuina
possit assumere?

Responderetur affirmatiuè. Notandum est, hunc articulum bifariam posse intelligi. Primò, De abstractione reali; Vtrum si reipsa in Deo non essent tres personæ, sed vna dumtaxat, sicut Iudæi & Turcæ existimant, posset hæc naturam assumere. Et in hoc sensu videtur à D. Thoma tractari, nec habet difficultatem: certum enim est eo casu non minus posse assumere, quã modò; quia illa persona non minus esset infinita, quàm modò sit Verbum. Secundò, De abstractione rationis, quã aliquid dicitur abstrahi, dum alterum præcisè consideratur, ipso non considerato; hoc sensu: Vtrum Deus, vt nunc est subsistens in tribus personis, possit sibi immediatè copulare naturam humanam, ita vt illam non vniat immediatè proprietatibus personalibus: & hoc modo est difficultas in hoc Articulo, quæ petit alias de subsistentia absoluta. Vnde est

20
Abstractio
Realis.

Abstractio
Rationis.

DVBIUM I.

Vtrum sit in Deo vna subsistentia absoluta?

Respondeo, Præter tres subsistentias relatiuas realiter inter se distinctas, in Deo est quædam subsistentia absoluta & essentialis, ratione distincta à subsistentijs relatiuis; sicut essentia distinguitur à personis; quã subsistentiã perfectè subsistit hic Deus communis tribus personis, cui per se primò & immediatè conuenit operari foris. Est satis communis sententia Doctorum, D. Thomæ, Scoti, Durandi, Occami, Gabrielis, Caietani, Suarez &c.

Ratio est; Primò, Quia subsistere est perfectio simpliciter, sicut sapientia: ergo sicut diuina essentia formaliter & essentialiter est sapientia; ita etiam formaliter & essentialiter est subsistens; relationes autem nõ sunt formaliter de essentia diuinã: ergo præter subsistentiam relatiuam, quam tribuunt relationes, est in Deo subsistentia quædam absoluta, quam non habet à relationibus, sed ab essentia formaliter: sicut sapientiam non habet à relationibus, sed ab essentia. Secundò, Quia existentia diuinitatis, ex sua ratione formali & essentiali est omnino completa & perfectã; cum sit omnino infinita, continens omnem perfectionem essendi: ergo ipsa præcisè tribuit diuinitati existere per se, seu subsistere; nam hoc est complementum existentia. Confirmatur, quia nisi illa existentia esset intrinsecè completa, deberet concipi vt incompleta, & in potentia respectu sui cõplimenti; quod repugnat puro actui, & perfectioni infinite.

Dices, Si diuinitas per se subsistit subsistentia communi & essentiali: ergo subsistentia relatiuæ non vniuntur ei substantialiter, sed modo accidentario, tamquã adiacentes rei per se subsistenti. Confirmatur, Quia subsistentia in sua ratione claudit suum terminum: ergo vltius non potest substantialiter terminari.

Respondeo Negando Primam Consequentiam, quia subsistentia relatiuæ non vniuntur essentia & sub-

22
Obiectio